

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

De wens van een blijde gedetineerde

Filippenzen 2, 1-11

Gevangene Paulus heeft een verzoek. Hij doet een dringend beroep op de gemeente van Filippi. Daarmee valt hij de broeders en zusters niet rauw op het lijf. Hij leidt het omstandig in. Hij mag toch wel bij voorbaat rekenen op een positieve reactie (vs 1)?

Probeert u zich de gemeente van Filippi even voor te stellen op het moment, dat deze brief voor het eerst bij hen wordt voorgelezen. Ze houden van Paulus. Ze hebben werkelijk met hem te doen, dat hij daar in die akelige gevangenis moet zitten. Zullen ze hem niet in alles terwille willen zijn?

Zeg het maar, Paulus! Heb je kleding nodig? Heb je eten tekort? Moeten we je wat vaker een kaart of een brief sturen? Je zegt het maar! We zullen doen wat we kunnen.

En daar komt dan het verzoek: „... maakt dan mijn blijdschap volkomen door eensgezind te zijn...”!

Maakt mijn blijdschap volkomen! D.w.z. de apostel is een blij en gelukkig mens. In dié omstandigheden!

Over gebrek hoor je hem niet (zie 4, 11). Kunnen de Filippenzen niets voor hem doen? Jazeker, ze kunnen hem nóg blijer maken door hun eensgezindheid.

In plaats van eensgezindheid staat er letterlijk zoiets als „op hetzelfde bedacht zijn”, d.w.z. één doel hebben, één gemeenschappelijk verlangen kennen. Dat is pertinent niet hetzelfde als gelijk denken over allerlei zaken. Bedoeld is niet een eenheid van opvatting, maar een

DOOR
J. C. SCHAEFFER
EMMELOORD

eenheid van handelen. Een eenheid van ziel en geest. Dezelfde liefde met elkaar delen. Slechts één ding mag de gemeente bezielen: de voortgang van het evangelie.

In hoeverre is dat ook in ons kerkelijk leven een gemeenschappelijk erkend en bezielend doel? Ik heb wel eens de indruk, dat ons geloof teveel een individuele zaak is. Ieder voor zich heeft een persoonlijke band met God. Bij de één wat sterker dan bij de ander.

Maar Paulus maakt duidelijk, dat het daarbij niet mag blijven. De gemeente moet als één lichaam bezielde zijn door één geest, met één doel voor ogen en met één verlangen in het hart: Hoe wordt de zaak van Christus in Nederland, nog konkreter: in dorp X of in stad Y het beste gediend? Hoe kunnen we ons daar sámen sterk voor maken? Hoe pakken we dat sámen aan? Hoe zijn we daarin elkáár tot steun?

Bij dit alles is er geen plaats voor ijdel eerbejag of voor trotse geldingsdrang (vs 2). Tja, wie

heeft daar nu helemaal geen last van? Hoe groot is de verleiding om onszelf op de voorgrond te plaatsen? Maar nergens is het zo storend als in de dienst aan Christus! Liefde tot de ene Heer en voor de belangen van zijn Koninkrijk spoort aan tot zelfverloochening en de bereidheid tot het offer.

In vs 4 zegt Paulus letterlijk: „Ieder lette niet slechts op zijn eigen belang, maar **júist** op dat van anderen”. Dat is wel heel kras uitgedrukt. En beslist niet naar de mens gesproken. Een dergelijke houding is ook alleen maar mogelijk als de gezindheid van Christus ons gaat bezielen.

Voor Hem was de offerbereidheid en de zelfverloochening immers karakteristiek. Als Christus op zijn eigenbelang had gelet, dan zou het nooit Kerst geworden zijn en zeker geen Goede Vrijdag. Maar ook het Paasfeest of de Hemelvaart hadden dan nooit kunnen worden gevierd.

Christus heeft zich echter niet aan zijn hemelse en Goddelijke positie vastgeklampt als aan een fel begeerde buit. Hij gaf het alles op voor de belangen van mensen zoals u en ik, aan wie Hij nou bepaald niet zoveel plezier beleefde of beleeft.

Maar bewijst Christus' kruisdood niet, dat zelfverloochening onze ondergang betekent? En dan roepen alle apostelen in koor: Ja, de rebelse, tegen God opstandige en zijn naaste haten-

Inhoud

- 313 Ds J. C. Schaeffer,
De wens van een blijde
gedetineerde (Fil.2:1-11)
- 314 Drs O. Mooiweer,
Uit de pastorale praktijk
(2)
- 314 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 316 D. W. L. Milo,
Hugenoten
- 318 F. Boekeloo,
Godsdienstonderwijs in
een na-christelijke tijd
(slot)

de mens gaat zo ten onder. Maar

Zoals de Christus is verrezen door 's Vaders heerlijke overmacht, zo zijn ook wij aan 't licht gebracht om nieuw te leven, zonder vrezen, nu en na dezen. (Lied 87, 5)

Voor de verbreiding van dit heerlijke evangelie is onze onderlinge eensgezindheid nodig.

**DE ADMINISTRATIE
IS WEGENS VAKANTIE
GESLOTEN
TOT EN MET 31 OKTOBER
1985**

Uit de pastorale praktijk (2)

In het vorige artikel hebben we het gehad over het ziekenbezoek. We willen in dat verband nog op een ander aspect wijzen. Een ziekenbezoek is niet iets, dat je als dominee even tussen neus en lippen door doet. We moeten vuurbang zijn voor het kweken van de gedachte, dat het voor pastores het afdraaien van een verplicht nummer zou zijn. Het regelmatig op je horloge kijken vestigt de indruk bij de patiënt, dat de tijd, die je ervoor uittrekt, belangrijker is dan de attentie, die je de lijdende medemens geeft. Dat leidt tot frustraties, die de verhouding tussen predikant en gemeentelid zeer nadelig beïnvloeden. Alleen in een sfeer van vertrouwen en optimale betrokkenheid kan het ziekenbezoek worden ervaren als een verkwikking in de concentratie op onze medevoelende Hogepriester, Jezus Christus.

Altijd lezen en bidden?

Dat kan men zich in de eerste plaats afvragen wanneer het gaat over het bezoek aan zieken thuis. Uiteraard valt daar geen vaste regel voor te geven. Het wordt vaak mee bepaald door het verwachtingspatroon van de mensen. En daar houd je zeker als jonge dominee, die net van start is gegaan, terdege rekening mee.

Als de predikant erin gegroeid is kan hij er moeilijk meer van loskomen.

Dan handhaaft hij dikwijls die gewoonte zolang hij in die bewuste gemeente staat. In een volgende gemeente kan eventueel verandering in het werkpatroon van de pastor worden aangebracht. Wanneer iemand een paar dagen in het ziekenhuis gelegen heeft en men heeft daarvan bericht gegeven, kan men even een hand drukken en een praatje maken zonder te lezen en te bidden. We moeten er ook geen potje van maken. Lezen en bidden zijn beide geen routineuze handelingen. Ook moet men niet uit de Bijbel gaan lezen terwijl men de ander er niet op heeft voorbereid. Als je alleen maar wat over de ziekte en koetjes en kalfjes hebt gepraat en dan abrupt een Schriftgedeelte kiest en voorgaat in gebed, krijgt het geheel een machinaal karakter en staat het haaks op het bloedwarme belijden. Het is vaak goed een Schriftgedeelte van te voren in zijn hoofd te hebben, het gesprek waar nodig een wending te geven en zo op de Bijbellezing en het gebed aan te werken.

Het gebed, dat men bidt, hoeft niet lang te zijn. Als het maar aansluit bij het ziek-zijn van die bepaalde patiënt, die men bezoekt, en inhaakt op het gelezen Bijbelwoord. Laten wij ook de andere huisgenoten al zijn zij misschien op dat moment niet present in zo'n gebed niet vergeten. Het hele gezin

DOOR O. MOOIWEER ENSCHÉDE

kan immers lijden aan een wekenlang durende ziekte van één, zeker wanneer het om een centrale figuur als de vader of de moeder gaat.

In ziekenhuizen

Er komt nog iets bij. Veel bezoeken moeten tegenwoordig worden afgelegd in ziekenhuizen. Dat schept vandaag de dag dikwijls een apart probleem.

Vroeger lag dat in doorsnee wat gemakkelijker. Het ziekenhuis vertoonde een meer geordend beeld. De medewerking van verpleegkundig personeel was meer schering en inslag. Het ziekenhuis lijkt vandaag wel op een kontinu-bedrijf. Je weet als pastor niet meer wat de beste tijd is voor het afleggen van bezoeken.

Als men op tijd vernomen heeft van een ziekenhuisopname kan men vooraf de patiënt thuis bezoeken en dáár hem naar vermogen geestelijk prepareren op het verblijf in een ziekenhuis en eventueel op een operatie. Als men overigens de ziekenzaal binnenkomt is het een goede zaak (wanneer de zaal niet al te groot is) ook even de andere patiënten te groeten. Heeft men tijd om ook bij hen even te informeren naar hun toestand dan is dat een goede aanzet om later de hele zaal in te schakelen bij het gebed. Ik zeg dus niet, dat men hele zaaldiensten moet houden. Vroeger las ik in de ziekenhuizen vaak hele stukken uit de Bijbel en ging daarna voor in gebed. Tegenwoordig praat ik met de patiënt uit eigen gemeente maar wel zó, dat de anderen het kunnen horen, over de dingen van het geloof en doe dat met als uitgangspunt — en

eindpunt een bepaalde tekst. Bijvoorbeeld: „Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u.” (I Petrus 5:7). Of: „Want ik ben er zeker van, dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid, die over ons geopenbaard worden zal.” (Rom. 8:18) etc. Ook keert die Bijbeltekst in het gebed terug. **Zo komt dan doorslaggevend het Woord aan het woord.** Meestal vraag ik aan de zaal of men geen bezwaar heeft tegen een gebed, dat ik hardop bid en beloof ik voorts allen daarbij te zullen betrekken. Het gebeurt wel eens, dat een patiënt daarom de zaal verlaat en aan de wandel gaat op de gang, maar door de bank genomen accepteert men het en zijn er ettelijke mensen, die je later bedanken voor het gebed, omdat je ook duidelijk aan hen hebt gedacht.

Menselijkheid en medemenselijkheid — wij spreken terecht liever van naastenliefde — bieden een uitstekende invalspoort voor de vertolking van het evangelie van verzoening en genade. Het evangelie is ook vóór de mens al is het niet náár de mens.

De verbreiding, wat anders dan de verbreding, van het evangelie roept steeds weerstanden op. Maar door een dergelijke benaderingsmethode worden soms ook mensen van andere kerken, die verwaarloosd wor-

Voor hoelang?

Het zal in de jaren vijftig geweest zijn, toen er in kranten en damesbladen geschreven werd over pijnloze bevallingen. Het ging niet over de narcose, maar over technieken, waaraan ook psychologie te pas kwam, waardoor het mogelijk werd dat een vrouw haar kind zonder weeën ter wereld bracht. Er was toen in een gesprekskring een Gereformeerde medicus, die zich afvroeg of je aan zulke technieken wel mee mocht doen, want wat bleef er dan over van de vloek van God: Ik zal de moeite van uw zwangerschap zeer vermeerderen en met smart zult gij kinderen baren. En hoe zou men dan op den duur Schriftwoorden verstaan, die spreken van de schepping in barensnood en barensweën? De gesprekspartner ging er dus van uit, dat een vervloeking die God eens uitgesproken heeft, tot op de jongste dag een vervloeking blijven zal en dat je niet proberen moet daaraan te ontkomen. In het vervolg van het gesprek werden de consequenties van dit standpunt onder ogen gezien. De

Pastorale notities

DOOR A. H. ALGRA MAASSLUIS

man zou dan ook geen machines moeten maken waardoor hij minder onder zijn werk behoefde te zweten, want God heeft gezegd: In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten. Ook zou de man zich geroepen moeten voelen om over zijn vrouw te heersen, „want hij zal over u heersen”. Terwijl het toch mooier zou zijn als de man tot z'n vrouw zei: maar dat wil ik helemaal niet. Ik wil jou als gelijke zien, in het huwelijk, in kerk, staat en maatschappij. Aan dit gesprek moest ik denken toen ik las, hoe er nog mensen zijn die menen, dat Gods toorn op de Joden ligt vanwege de vloek die het Joodse volk over zich heengehaald heeft door naar Pilatus te schreeuwen: „Zijn bloed kome over ons en over

onze kinderen.” Matt. 27:25. Inderdaad is zulk een zelfvervloeking geen hol woord. Geen loze kreet die niets doet. Want vervloekende woorden worden feiten, als God het niet verhoedt. Maar de Here Jezus heeft gezegd, met het oog op het beleg en de val van Jeruzalem in 70 n.Chr., „Dit zijn de dagen der vergelding, wanneer álles wat geschreven is, in vervulling gaat . . . toorn over dit volk en zij zullen vallen door de scherpte des zwaards”, Lucas 21:20-24. Dat is geweest. Heeft Jeruzalem toen niet dubbel en dwars ontvangen voor zijn zonden? Jesaja 40:2.

Trouwens, hoe spoedig na de kruisiging heeft Petrus al tot het Joodse volk gezegd: „U komt de belofte toe en uw kinderen.” Dat is het heilrijke tegendeel van het „bloed over hen en de kinderen.”

Laten we volgende week verder gaan met Hand. 18:6, „Uw bloed zij op uw hoofd”. Maar dan gaat het niet meer over Zijn bloed, over Jezus' bloed dus, doch over het bloed van de Joden in Corinthe. Dat is wat anders.

den, en echte zgn. buitenkerkelijken getroffen. Zij vragen soms of je alleen voor hén wilt terugkomen. Nu doe ik dat wel bij die zgn. buitenkerkelijken, maar niet bij leden van andere kerken. Ik roep hen in een bepaalde situatie op via de familie zelf in aktie te komen en de eigen predikant te stimuleren zijn werk naar behoren te doen. Ook gebeurt het wel, dat ik de kollega opbel om hem nader te informeren en door hem geïnformeerd te worden.

Het kan gebeuren, dat men op een ziekenbezoek het gebed moet uitstellen, omdat juist op de kamer een nieuwe patiënt wordt opgenomen. Het is dan een geroezemoes van jewelste doordat men de nieuwkomer allerlei vragen moet stellen en diverse dingen met hem moet bespreken. Dan is het beter niet een gordijn dicht te trekken en vervolgens door het roemoer van stemmen heen toch nog een gebed op te zenden. Ik zeg dan altijd tegen het gemeentelid: Dat zou oneerbiedig zijn, want wij moeten ons bewust zijn, dat we in onze gebeden Góð aanspreken! Men heeft daarvoor dan uiteraard alle begrip. Ik heb het ook wel gehad, dat ik na een hele dag in de gemeente gezwogen te hebben en veel geestelijke bijstand te hebben geboden, aan het eind van de rit gekomen in een ziekenhuis helemaal niet meer uit de Bijbel las en bad. Ik zei dan: Ik wil geen gebedsmachine worden. Ik ben helemaal leeg. Ik kreeg daarover eens een sympathieke brief nota bene van iemand van het Leger des Heils, die als medepatiënte mijn optreden op de zaal had meegeemaakt.

Het bezoeken van bejaarden

De bejaarden — je mag tegenwoordig niet meer zeggen: ouden van dagen — vormen een aparte categorie in het pastoraat. Het is goed om zich enige lektuur aan te schaffen waarin op de exclusieve problemen van de bejaarden wordt ingespeeld. Men kan daarmee als pastor zijn winst doen. Vele bejaarden leven in het verleden ook wanneer zij niet als dement moeten worden aangemerkt. Ze hebben het steeds weer over het verlies van man of vrouw, dat zij maar niet kunnen verwerken. Naarmate de hulpbehoefte groter wordt neemt ook de eenzaamheid toe. Zelfs een bejaardencentrum vermag dat niet te keren. Nu hebben de bejaarden wel ettelijke voorrechten in een christelijk (c.q. gereformeerd) bejaardencentrum: De gemeen-

schappelijke koffietafel waar ook kerkelijke en geestelijke dingen onderwerp van gesprek kunnen vormen en niet te vergeten de dagsluiting of de weekopening en -sluiting en allerlei manifestaties op christelijke leest geschied, die worden georganiseerd ten dienste van de bewoners. Het bezoek aan bejaarden is niet altijd even gemakkelijk. Men draait vaak om zichzelf in een nauwe cirkel heen en heeft grote moeite met het harde feit, dat de krachten verminderen.

Gebrek aan belangstelling

Ds D. van Dijk uit Groningen heeft in zijn boek: „Hoe het vroeger was” eens het volgende geschreven over een bezoek aan een hoogbejaarde zuster in zijn eerste gemeente De Knijpe in Friesland. Hij dacht: „Wat zal zo'n oude Christin dicht bij de Heere en bij de hemel leven.” „Maar wat viel mij dat tegen. Ik trachtte op mijn onbeholpen, nog jongensachtige, manier wat met haar te praten en haar een stukje uit de Bijbel voor te lezen. Maar ik kon geen vat krijgen. Het oude vrouwtje wilde niet luisteren. Zij gluurde maar over de gordijntjes naar wat daar op srtat voorviel, dat vond ze blijkbaar voor haar oude hart belangrijker dan wat het Woord haar te zeggen had. Nog gevoel ik de teleurstelling, die daarin voor mij lag. Wat ik daar vond heb ik trouwens later telkens weer gezien. Men zegt wel eens, dat als de mensen oud worden zij gemakkelijker dan in hun jonge jaren het hart aan de Heere geven en neigen tot Zijn dienst. Ik geloof daar niets van. Het hart van de mens is van nature altijd boos en afkeurig van de Heere. Het blijft altijd een wonder, dat een mens gelooft en de Heere vreest. Maar als ge vraagt: „Welk hart staat, menselijkerwijs gesproken meer open voor de roepstem van het Evangelie het hart van de jonge of dat van de oude?” dan zeg ik „Van de jonge”. Dat jonge hart mag meer vol zijn van felle begeerten, van hartstochten en driften, de vlamme liefde tot God, het heimwee naar de Heere, de enthousiaste overgave aan Zijn dienst, de klaterende vreugde in God vindt in dat jonge hart ook geschikter voedingsbodem, dan in dat oude, verstarde, in de loop der jaren aan de wereld en haar dienst vastgeroeste hart van de oude” (a.w. p. 109, 110). Nu kan het laatste gedeelte van het citaat ons wat eenzijdig aandoen, maar in de kern van de zaak heeft ds Van Dijk m.i. gelijk. Het komt nl. voor in onze tijd, dat bejaarden graag bij de kerktelefoon blijven zitten om

de dienst mee te maken terwijl ze heus nog wel naar de kerk kunnen gaan. Er zijn er zelfs, die eigenlijk vinden, dat zij lang genoeg naar de kerk zijn gegaan. Dat is geen goede zaak. Het gebeurt dan ook wel, dat ik oude mensen daarover moet vermanen. Niets gaat immers boven de direkte beoefening van de gemeenschap der heiligen in de samenkomsten van de gemeente.

Fijne gesprekken

Maar er zijn ook vele bejaarde broeders en zusters met wie je steeds weer fijne gesprekken kunt voeren. Als je je oor geduldig te luisteren legt, want geduldig en aandachtig luisteren is een eerste voorwaarde voor het slagen van een bejaardenbezoek, kom je heel wat aan de weet uit hun eigen leven, uit het kerkelijk leven van vroeger en over de maatschappelijke ontwikkeling. Sommige mensen hebben het vroeger heel arm gehad en zijn erg dankbaar voor alles wat zij nú mogen ontvangen en genieten. Als de dankbaarheid op de oude dag de mens kenmerkt, wordt steeds meer de rechte gestalte van het geloof gevonden. Dáár ervaart de pastor voor zichzelf een dergelijk bezoek als een verademing. Intussen wordt de eenzaamheid voor de bejaarde steeds groter. Men voelt zich op den duur aan zichzelf overgelaten. Het contact met de anderen in het bejaardencentrum wordt geminimaliseerd wanneer men niet meer op gezette tijden in de koffiekamer verschijnt. Als men stokoud wordt zijn er steeds minder mensen, die je nog kennen en je bij de voor naam noemen. Die eenzaamheid kan zó groot worden, dat er een

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:
Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring
M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

bepaalde angst uit ontstaat. Men voelt zich in een engte gedreven. In die angus mag daar de pastor zijn als een *angelus*, een bode van de HERE, om zijn bejaarde broeder en zuster vanuit het vertroostend evangelie van zijn Zender te wijzen op het land achter de heuvels waar het gras eeuwig groen is.

(wordt vervolgd)

Rectificatie. In de voorlaatste zin van het artikel: Uit de pastorale praktijk I moet i.p.v. *schriftelijk* - *schriftuurlijk* gelezen worden.

Landelijke gebedssamenkomst

Het gebed wordt genoemd de 'adem van de gelovige', de 'harts slag van de Christelijke gemeente'. Bovendien nemen de noden en bijzondere uitdagingen in kerk en samenleving nog voortdurend toe. Dit is de reden waarom de Evangelische Alliantie de tijd meer dan rijp acht **maandelijks een landelijke gebedssamenkomst** te houden, samen met vertegenwoordigers van de 80 organisaties, die bij de Evangelische Alliantie zijn aangesloten.

Deze samenkomsten voor bezinning en gebed zal elke 3e vrijdag om 18.30 uur in de Bergkerk te Amersfoort worden gehouden (tot ongeveer 20.30 uur).

De Bergkerk (aan het einde van de Wilhelminalaan) is gemakkelijk vanaf het station in Amersfoort te bereiken: 5-10 minuten te voet in zuid-westelijke richting.

De Evangelische Alliantie nodigt ieder christen in Nederland **dringend** uit, deze oproep tot gezamenlijk gebed niet naast zich neer te leggen en deze samenkomsten, die voor ieder openstaan, te bezoeken.

N.B. De Evangelische Alliantie tracht vroegere initiatieven op dit terrein te coördineren.

Eerst horen, dan zien

Naar aanleiding van de inauguratie van Prof. Geertsema aan de Universiteit in Groningen op 8 oktober j.l.

De vraag die Geertsema in zijn rele aan de orde stelde was: moet ons kennen opgevat worden als een zien of als een horen? Het betreft hier uiteraard beelden, metaforen, maar dat maakt de keuze niet minder ingrijpend. Geertsema begon met een stukje geschiedenis. In de traditie van de westerse filosofie is het kennen veelal opgevat in termen van zien. Bij de griekse denker Plato is echt kennen het inzicht van het verstand. Het is een zien van vastomlijnde, definieerbare vormen. De dingen in de werkelijkheid worden bepaald door vaste vormen en in het verstand kunnen die vormen weerspiegeld worden. Op die manier is volgens Plato overeenstemming tussen denken en werkelijkheid mogelijk.

Op de benadering van Plato is in onze tijd veel kritiek gekomen. Kan ons verstand wel vaste vormen weerspiegelen? Is het niet veeleer zo dat ons kennen van de dingen mede bepaald wordt door sociale achtergrond, opvoeding, belangstelling e.d.? Mensen kijken altijd door een gekleurde bril. Daarmee ontvalt de basis aan Plato's leer. Maar dan komt direkt de vraag op: is de waarheid steeds anders? Waar blijft de waarheid als mensen niet tot hetzelfde inzicht kunnen komen?

Horen

Na op de problemen gewezen te hebben die de metafoor van het zien met zich brengt, stond Geertsema uitvoerig stil bij de metafoor van het horen. Is die niet veel beter? Doe je daarmee het menselijk kennen niet meer recht dan met de metafoor van het zien? Uitgaande van het voorbeeld van het bevel 'Verlaat zo snel mogelijk dit gebouw' maakt Geertsema duidelijk dat het gehoor geven aan een bevel op vele manieren kan plaatsvinden. Ieder bevindt zich op een andere plaats en moet het gebouw dus wel op eigen bijzondere wijze verlaten. Er is niet één vaste vorm die bij het bevel past. Kennen als horen is niet in strijd met een individuele invulling. Kennen als zien daarentegen laat voor die eigen invulling geen ruimte. Alleen de algemene vaste vorm, een vorm die in alle unieke gevallen dezelfde is, is hier van belang.

Zijn als antwoord-zijn

De metafoor van het horen paste Geertsema toe zowel op het kennen als op de werkelijkheid zelf. De dingen zijn het gevolg van een bevel dat tevens een belofte is. Door een belofte-bevel komen ze tot bestaan. Deze gedachte doortrekkend kan men zeggen dat het bestaan van de dingen antwoord is, resultaat van horen.

Uitgaande van de metafoor van

het zien zijn de dingen in de eerste plaats vast en statisch. Verandering past er niet bij. De metafoor van het horen laat ruimte voor een dynamisch en open bestaan: in andere omstandigheden is het antwoord anders.

Wat betekent dit nu voor het menselijk kennen? Volgens Geertsema kunnen we het kennen opvatten als horen door in het bestaan van de dingen een vraag om erkenning te horen. Kennen als horen is het nemen van de dingen zoals ze zijn. De mens van wie het kennen uitgaat is zelf ook antwoord op een belofte-bevel. Zijn kennen maakt deel uit van zijn bestaan als antwoord. Dat maakt het weer mogelijk de ontwikkeling en verandering in het kennen een plaats te geven. Het is geen weerspiegeling van een vaste vorm.

Het laatste houdt echter niet in dat het vaste van de waarheid, waar het Plato om te doen was, nu geheel verloren gaat. Het belofte-bevel is vast en betrouwbaar. Deze betrouwbaarheid wordt niet tekort gedaan door de openheid die gegeven is met de betrokkenheid op bijzondere omstandigheden.

De achtergrond van het geloof

Als motto voor zijn rede koos Geertsema de zinspreuk van de universiteit van Groningen: *het woord van de Heer is een lamp voor onze voeten*. Gezien dat motto verraste het niet dat Geertsema zei de metafoor van het horen ontleend te hebben aan het bijbelse spreken van de schepping door het woord. Het belofte-bevel tot bestaan gaat uit van God. Maar dat betekent niet dat de gedachte van het kennen als horen direkt uit het bijbelse scheppingsgeloof volgt.

De woorden van de spreker vrij interpreterend: het licht van de lamp is niet hetzelfde als het verlichte pad. De metafoor van het horen is in de eerste plaats bedoeld om inzicht te geven in het menselijk kennen en ervaren. Ze moet daarom beoordeeld worden op haar filosofische vruchtbaarheid, al kan het geloof daarbij niet buiten beschouwing blijven. Maar als de metafoor nauw verbonden is met het horen naar de bijbelse woorden, is ze dan wel bruikbaar in de filosofie? Is het niet zo dat de filosofie vrij wil zijn van alle religieuze banden? Geertsema wees erop dat waar filosofie zelfstandig wil zijn zij sterk gebonden blijkt aan de metafoor van het zien. Dat betekent dat aan het wetenschappelijk denken een overheersende plaats wordt toegekend. De werkelijkheid wordt vastgelegd in de wetenschappelijk gekende vorm. Tegenover deze keuze voor een zelfstandige filosofie en de daarbij passende metafoor van het zien stelde Geertsema dat aan het wetenschappelijk denken wel een belangrijke plaats toekomt maar niet de eerste. 'Wij hebben de metafoor van het horen nodig om het meest essentiële over de werkelijkheid en het kennen daarin uit te spreken'. Aan het eind van de rede dacht ik: 'ik heb het gehoord, nu begeer ik het ook te zien (te lezen)'. Zo zwaar was het wel.

P. Blokhuis

Hugenoten

Hugenoten — dat is een vreemd woord van Franse afkomst, waarvan de juiste betekenis nog nimmer werd opgespoord. Dit jaar horen we het woord nog al eens: er was een tentoonstelling in de Nieuwe Kerk van Amsterdam, er komt een Hugenotencongres in Groningen, er worden herdenkingspenningen geslagen, een reeks postzegels en enkele boeken werden dit jaar uitgegeven. Waarom?

Wij leven in een jaar van herdenkingen. Bizonder protestanten herinneren zich, dat de Franse koning Lodewijk XIV het 'Edict van Nantes' herriep — en wel op 18 October 1685, dus vandaag precies driehonderd jaar geleden. Wat hield dat Edict van Nantes in en wat betekende de herroeping? Wat waren trouwens die Hugenoten? En wat heeft protestants Nederland daar eigenlijk mee te maken?

Het Edict van Nantes was in 1598 door Henry IV gegeven. Het bevatte een zekere mate van godsdienstvrijheid voor de Franse protestanten, die sterk beknot werden door de tyrannieke Roomse Kerk. Geboorten bijvoorbeeld, doop, huwelijk en overlijden werden alleen door de officiële kerk geboekstaafd; maar protestanten waren burgerlijk rechteloos: hun huwelijk werd niet door de staat erkend en hun kinderen golden erfrechtelijk als bastaarden.

Henry IV nu schonk, hoewel afvallig van de gereformeerde leer terwille van een kroon, aan zijn voormalige geloofsgenoten enige tijdelijke rechten, in het Edict van Nantes. In de volgende 87 jaren werden die rechten echter geleidelijk teruggedrongen en werden de protestanten, erger dan ooit, gemaltraitéerd. Dit duurde tot ze bij enkele honderdduizenden het land verlieten. En het is de herroeping van dit Edict, in 1685, die de generale exodus der hugenoten markeerde.

—O—

De naam hugenoot werd in 1560 voor het eerst gebruikt voor Franse calvinisten, toen nog 16 procent van de bevolking. Deze naam werd meteen gekoppeld aan de protestantse zienswijze, dat men zich tegen de overheid, desnoods met wapens, kan verzetten. Men onderscheidde weliswaar religieuze en politieke hugenoten, maar dat was vermoedelijk het verschil tussen leer en leven, theorie en praktijk. Het „Gode meer gehoorzaam dan mensen”¹⁾ was na-

DOOR
DALMALLY
D. W. L. MILO

tuurlijk gezond; maar de praktijk van dit beginsel werd op menselijke wijze gevormd.

Hoe begrijpelijk ook dat de Franse protestanten zich verzetten tegen het verbod van godsdienst oefeningen binnen de steden (daarom hagepreken) — hun ongehoorzaamheid bracht de regering tot steeds sterker maatregelen. Die regering, geadviseerd door Jezuiten, zag in het hugenotenleger staatsvijand nummer een. De reformatische prediking werd dan ook in 1562 door Catharina de Medicis geheel verboden en dit verbod door het bloedbad van Vassy bezegeld. Bovendien volgde in 1572 de beruchte Bartholomeusnacht, waarbij in opdracht van dezelfde koningin-moeder in heel Frankrijk tussen de twintig- en dertigduizend gelovigen werden omgebracht. Alleen in Parijs vijfthonderd adellijke personen, waaronder Gaspard de Coligny, schoonvader van Prins Willem van Oranje!

Ja, tot 1572 werd de reformatie in Frankrijk in sterke mate gesteund door de adel. Door moord, kwellen en wellicht ook door opportunisme is de kerk sterk teruggelopen, ook in aanzien. Toen in 1598 de godsdienstvrijheid enigszins verzekerd scheen, telden de protestanten nog maar 8½ tot 10 procent der bevolking, anderhalf miljoen zielen. En het aantal kerken was van 2500 tot 623 gedaald.

De kwellingen, vervolgingen, boetes en inkwartierungen (in 1679 officieel overheidsbeleid geworden) betekenden voor vele protestanten de vlucht naar vrije gewesten. Toen het verbleekte Edict in 1685 werd herroepen en de ketteren vogelvrij verklaard, verscheen een spotprent²⁾, die een duidelijke voorstelling gaf van de „Zekere en eerbare methoden om ketteren terug te brengen tot het Katho-

lieke geloof". Die eerbare methoden zijn afgebeeld op de prent, genummerd om misverstanden te voorkomen; ze hielden in: radbraken, gevangenis, geseling, galg, galeislaaf en brandstapel. Ook de herinneringsmunt toont een halfontklede vrouw, gebonden aan een brandstapel. Het bleef niet bij woorden, het werden gruwelijke daden.

—o—

De exodus der gereformeerden heeft voor Frankrijk een gevoelige aderlating betekend. In een der historieboeken³⁾ wordt een brief geciteerd, door de burgemeester van St Quentin aan minister Colbert gezonden, waarin deze zich beklaagt dat vrijwel alle gereformeerden vanwege de regeringsmaatregelen zijn stad hebben verlaten, zodat een hele industrie is lamgelegd en de stad armoede vreest. Dit ene voorbeeld is met vele te vermenigvuldigen. En de landen, welke de hugenoten gastvrij ontvingen, zijn daarin gezegend met welvaart, wetenschap en cultuur.

Welke landen? Dat waren eerst Zwitserland, Duitsland en Nederland. Maar ook Engeland, Ierland, de Kanaaleilanden en Zuid-Afrika. In die landen kregen de hugenoten machtige invloeden, die ver boven de proporties van hun aantallen uitgingen. Hadden de Hugenoten niet al in 1635 de later zo beroemde Académie Française opgericht? Nu, zo ging het in het buitenland; laten we zien naar enkele voorbeelden op de Kanaal-eilanden en in de Nederlanden.

Jersey, een der Kanaal-eilanden, gaf onlangs een reeks van zes postzegels uit, die alle herinneren aan 19de-eeuwse nazaten van Franse vluchtelingen. Men spreekt van vakmensen, handelaars en ideeën, welke snel in de levensstijl van het eiland zijn opgenomen. Van hun nakomelingen uit de vorige eeuw, die allen bewijsbaar van hugenoten afstamden, koos Jersey vertegenwoordigers van het recht, de kerk, de handel, de industrie, het vakmanschap en de dienstensector. De namen van vijf dezer zullen u weinig zeggen (al is een rechtsgeleerde in de Britse adelstand verheven en Baron van St Hélier geworden)—maar de naam van de industrieel is over de hele wereld bekend: die van Jacob Schweppe, grondlegger van de fabrieken van Schwepes-dranken⁴⁾.

Wat Nederland betreft: wat zouden wij zijn zonder Guido de Brès, de opsteller van onze geloofsbelijdenis? Wat zou de

Dordtse Synode van 1618 met haar kerkenordening, wat zou de eerste psalmberijming in onze taal (1566) zijn geweest zonder de Fransen? Hoe zouden onze vaders de Heidelbergse Catechismus hebben gekend zonder de vertaling van Petrus Dathen, die meteen ook ons Credo vertaalde?

En als we even verder kijken: wie kent niet Marnix van St Adegonde, de burgemeester van Antwerpen, psalmberijmer van groot formaat, vriend van Prins Willem I? Wie kent niet Jan van der Heyden, kunstschilder en uitvinder van de slangbrandspuit? Wie kent niet de namen van Trigland, contraremonstrants hoogleraar te Leiden; Gomarus, idem, tegenstander van Arminius; Polyander à Kerckhoven, de gematigde calvinist van de Dordtse Synode en Baudartius, de vurige calvinist van dezelfde synode? Allemaal hugenoten en nazaten. Zullen we eens een lijstje Franse namen doorlopen, die wellicht tot ons spreken? In willekeurige volgorde een greep.

Carpentier Alting, voorzitter der Ned. Hugenotenstichting — Viruly, schrijvend vliegenier — de Dreu, eens majoor bij het Leger des Heils — Goris, eenmaal een onzer predikanten — Royer, voormalig burgemeester van Hasselt — Doyer, uitgevers en bankiers — le Roi, naam van verscheidene predikanten — du Toit, Zuid-Afrikaans psalmberijmer — Marais (a.o. Sarie Marijs en de tekenaar Piet Marée) — Le Grand — Doude van Troostwijk — Ladru — Leloux — Delprat, van de Ned. Bank — Boissevain, van de Afscheiding — Collot d'Escury — Granpré Molière, hoogleraar en architect — Dufour — Cavaljé (van Cavalier, generaal in de Cevennen-opstand) — Briët, kunstschilder — le Clercq — Parmentier, de vliegenier — Gardener (van jardinier = tuinman) — Gardijn, van de Amsterdamse Brandweer — Jordaan, de voorm. tuinbuurt van Amsterdam — Simon Thomas, die in 1940 viel als commandant van Waalhaven — Buys Ballot, stichter van het KNMI — Crommelin, directeur van de eerste spoorwegmaatschappij in ons land — Lansloot (van Lancelot) — Pierson, bekend uit het Réveil — de Frou — Molijn (van du Moulin). En zo voort...⁵⁾

Van Engeland is bekend zijn edelsmidkunst: invloed van Franse vluchtelingen. Nederland is bekend om zijn textiel, die samenhangt met de Leidse wollen dekens en in Haarlem straatnamen naliet als Raamvest (van de weversramen), We-

versstraat en Garenkokerskade. De opsomming is verre van volledig.

—o—

Frankrijk heeft het verlies gevoeld. Geen land in Europa is zo normloos als dit eenmaal zo bevoorrechte brandpunt van religie, litteratuur, adel, heraldiek, wetenschap, kunst en vele andere gaven van Boven. De systematische vernietiging van het protestantisme heeft het land van onmisbare levenssappen beroofd; waar anderen, ook de Nederlanden, grotelijks van profiteerden⁶⁾.

Hier werden de Hugenoten opgevangen door de reeds in de 16e eeuw gevestigde Waalse (d.i. Zuid-Belgische) kerken; die boden de Frans sprekende christenen onderdak. Ze groeiden in aantal uit van 30 tot 62 na de Herroeping; er zijn slechts 14 van over.

Aan de Hugenoten werden voorrechten geschonken: vrije toegang tot de gilden, het poorterschap in de steden, en andere faciliteiten. Ze hielden zich aan-

vankelijk bij de Eglises Wallonnes; later gingen ze om verschillende redenen naar de vaderlandse kerken over, waarin ze assimileerden en waaraan ze hun religieuze esprit kwijt konden. Ze verloren vaak hun Franse naam, soms door huwelijk, soms door verbastering. U herkent ze aan het hugenotenkruis: het gelijkbenige kruisje, met acht parels of tranen, waaraan de duif hangt als symbool van de Geest.

¹⁾ Hand. 5: 29 — ²⁾ te vinden in WP Enc. — ³⁾ A. Daullé, 'La Réforme à St Quentin et environs' — ⁴⁾ zwak- of niet-alcoholische dranken — ⁵⁾ waarom te verzwijgen, dat schrijver dezes de 10e generatie vertegenwoordigt van nazaten van Jean Millot (die in 1624 een stuk tekende namens de Geref. Kerk van St Quentin) en de 6e generatie na Jan Mieloo van Haarlem? — ⁶⁾ Litteratuur: „Vlucht naar de Vrijheid”, door H. Bots e.a., uitg. van Ned. Hugenotenstichting, Zach. Jansestraat 13, Amsterdam; „Op zoek naar de vrijheid”, door J. A. H. Bots e.a., uitg. Bat. Leeuw 1985; WP Enc. onder „Hugenoten”; Kok's Chr. Enc. II onder „calvinisme” en „Frankrijk”.

De mens: voorwerp van medische techniek of zorg?

Enkele inleidende gedachten voor de 4e themadag Noord op zaterdag 2 november om 10.00 uur in Leeuwarden.

Enige jaren terug vroeg ik een kring van medische studenten of één van hen kon uitleggen wat geneeskunde nu eigenlijk is. Op zulke simpele vragen volgt gewoonlijk een tijd van pijnlijk stilzwijgen, men voelt nattigheid. In dit geval ging het anders; een student uit één van de jonge Afrikaanse landen antwoordde prompt: maar meneer dat is toch makkelijk, geneeskunde is dat de éne mens zorgt voor de andere mens. Ik denk dat het niet toevallig is dat juist deze student in staat bleek zo trefzeker de essentie van zijn toekomstige vak te verwoorden. Uit eigen cultuur kende hij veel intenser dan zijn collega's de oorspronkelijke medische grondsituatie: de lijder die in zijn nood een dokter om hulp vraagt.

Of de mens voorwerp is van medische techniek of van medemenselijke zorg is voor genoemde Afrikaanse student geen vraag maar een weet: geneeskunde is immers dat de éne mens voor de andere mens zorgt. Bij velen die opgegroeid zijn met de verworvenheden van de moderne, technische cultuur is het spontane weten, het naïeve kennen van de oorspronkelijke menselijke nood op de achtergrond geraakt. Bij het woord geneeskunde denken zij als vanzelf aan het indrukwekkende, grote ziekenhuis en aan de fascinerende medische techniek, die vrijwel dagelijks via de media wordt geëtaleerd. Het lijkt erop dat deze beelden het beeld van de oorspronkelijke medische grondsituatie hebben versluierd.

Nu wil ik niet beweren dat er in de westerse wereld met zijn supergeneeskunde geen oog meer zou zijn voor de kwetsbare zieke mens, opgenomen in het complexe netwerk van een technische wereld. Integendeel, er klinkt vandaag een koor van stemmen over de humanisering van de geneeskunde, over de belangen en de rechten van de patiënt, e.d. Toch moet men ervoor oppassen om zomaar met dit koor te gaan meezingen; de melodietjes klinken niet onaangenaam, maar de tekst deugt niet. Waarom dit zo is wil ik graag duidelijk maken op zaterdag 2 nov. in het doorlichten van actuele discussies en ontwikkelingen in de medische ethiek. (S. Strijbos)

Sprekers: dr K. S. van der Burg (huisarts), dr J. R. Poelman (internist), drs ir. S. Strijbos (filosoof). Plaats: restaurant 'Onder de luitel', Stationsweg 6, Leeuwarden. Kosten: gratis (konsumpties voor eigen rekening). Informatie en aanmelding: Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Postbus 1149, 3600 BC Maarssen, tel. 03465-60945) of ICS, Nieuwezijds Voorburgwal 96-I, 1012 SG Amsterdam, tel. 020-257141.

Godsdienstonderwijs in een na-christelijke tijd

5. Catechese en de antwoorden op de vragen van onze tijd

Deze serie over het godsdienstonderwijs wordt besloten met een artikel over de catechese. Bijna dagelijks kom ik in aanraking met wat jonge mensen beweegt, met hun vragen en hun twijfels, met hun kritiek en hun waardering. In dit artikel gaat het speciaal over de jongeren van de kerk. Welke toerusting krijgen ze mee vanuit die kerk? Welke antwoorden krijgen ze mee op de vragen van onze tijd? Worden ze er echt bij geholpen om de Here Jezus als hun persoonlijke Redder te gaan aanvaarden? Of is dat alleen voor degenen die het geloof op gezag van ouders en predikant aannemen. Over het geheel genomen ben ik nogal somber gestemd, zowel als het gaat over de antwoorden die ze meekrijgen als om de beleving van het geloof.

Functie belijdenisgeschriften

Catechese gebeurt veelal aan de hand van de belijdenisgeschriften. Eén van de functies van belijdenisgeschriften is, dat ze een verdediging vormen van het eigen geloof. Als zodanig moet het de gelovigen helpen de goede keuzes te maken tegenover de dwalingen van hun tijd. Kijk nu eens naar de tijd waarin jonge mensen van vandaag leven. Wat een lawine van meningen, gewoontes, ideeën komt er over hen heen, een verwarrende hoeveelheid!

Waar het me om gaat is: Wat wordt er vanuit de catechese gedaan om jonge mensen toe te rusten? Bieden de belijdenisgeschriften voldoende antwoorden tegen de dwalingen van onze tijd??

Vragen van onze tijd

Een paar voorbeelden: welk antwoord halen we uit de belijdenisgeschriften als jonge mensen komen met vragen over: vrijheid-gelijkheid-broederschapsideaal, buitenlandshaat, astrologie, anti-semitisme, reïncarnatie-therapie, alternatieve geneeswijzen zoals acupunctuur en iriscopie, feminisme, het rapport 'God met ons', de zin van je leven als je werkeloos bent, ons antwoord aan de Islam, samenwonen, de Joodse wijze van Bijbellezende, wat is 'Jezus in je hart?', Auschwitz, crematie, passieve euthanasie bij mensen in onherstelbaar coma, milieu-vervuiling, reageerbuisbabies, draagmoederschap, zelfmoord onder jongeren, spiritisme, het communisme, kernbewapening, hypnose, wat klinisch doden hebben gezien, vivi-sectie, bio-industrie, bevrijdingstheologie, spreken in tongen, drugsgebruik, verslaving aan alcohol en sigaretten, hoe komt het dat God afwezig lijkt, gebedsgenezing.

Bieden de belijdenisgeschriften ons antwoorden?

Als jongelui met dit soort vragen komen, grijp ik naar de Bijbel! Waarom? Omdat de belijdenisgeschriften me in veel gevallen geen antwoorden bieden. Hooguit wordt een enkel verschijnsel afgewezen. Als je dan gezagsgetrouw bent dan zeg je: „De belijdenis zegt het dus dan is het zo.” Maar hoeveel jonge mensen zeggen dat? Nu zeg ik niet dat de belijdenisgeschriften maar moeten worden afgeschreven. Geen sprake van. Ik constateer alleen dat christenen voor een echte verdediging van hun geloof ter zake van heel veel vragen van onze tijd niet meer naar belijdenisgeschriften (kunnen) grijpen.

DOOR F. BOEKELOO KOCKENGEN

Wie om zich heen kijkt, ziet dat oude vragen en tegenstellingen door nieuwe zijn vervangen. De dwalingen van onze tijd komen in onze belijdenisgeschriften niet of zijdelings aan de orde. De belijdenisgeschriften zijn toegespitst op dwalingen van hun tijd. Ik bewonder dominees die in staat zijn om te laten zien hoe die belijdenis doorwerkt in onze tijd. Nu er zoveel aanvallen op ons reformatorisch geloven wordt gedaan, zou ik zo graag willen dat goede Bijbelse antwoorden op papier kwamen, om veel meer jonge mensen te helpen hun weg te vinden als Christen in dit leven, om staande te kunnen blijven in het geloof.

Twee werelden

Niemand wil m.i. graag ongelovig worden, maar men laat gewoon de kerk in de steek, omdat men er niets meer in ziet. Zo heb ik soms de indruk dat jonge mensen op de catechisatie antwoorden krijgen op vragen waar ze helemaal niet mee zitten. Dat kan nuttig zijn, want wie weet waar ze in de toekomst mee te maken krijgen. Als ze dan ook maar antwoorden krijgen op de vragen waarmee ze vandaag de dag worden geconfronteerd. Ik heb echter het idee dat de kennis die ze op de catechese opdoen vaak „in de lucht hangt”, naast de werkelijkheid staat waarin we dagelijks hebben te leven, ook al is het de bedoeling dat die kennis het hele leven doortrekt.

Wat heb je aan achtergrondinformatie over verschillende Bijbelboeken, als je barstens vol levens- en geloofsvragen zit waarop je geen antwoord krijgt. Laat me eens een bizar voorbeeld geven: Op de catechisatie behandelt de dominee het tweede gebod, omdat dat aan de beurt is — geen beelden maken. De catechisant rijdt naar huis, zet zijn tv aan: een pop-programma van de Vara voor de jeugd. Daarin wordt ook een filmverslag uitgezonden van een bezoek aan een condoomfabriek. Er wordt getoond hoe je zo'n ding gebruiken moet (16-3-'85). Twee verschillende werelden! Zo ook 's zondags. Het lijkt wel of er op zondag een eigen wereld in stand wordt gehouden van dogmatische waarheden. Iedereen knikt tevreden als de dominee het fijn

heeft gezegd: ja we zijn allen zondaars en we hebben allen de verlossing nodig. En de woordbediening is zuiver geweest. Maar tegelijk hebben jongeren geen antwoorden op de vragen van het leven gekregen. Ze voelen dat scherp aan.

Schriftgetrouwe antwoorden

Jonge mensen snakken naar goede antwoorden op hun geloofs- en levensvragen. Catechisatie is in de 80-er jaren van onze eeuw niet meer mogelijk, op de manier zoals dat in de dertiger en vijftiger jaren ging. Toen was het klimaat waarin men opgroeiende veel beschermder. Onze jonge mensen hebben nu veel meer toerusting nodig dan jongelui van zo'n 30-40 jaar terug.

In onze samenleving is veel overhoop gehaald en losgelaten. Jonge mensen zijn nu veel bewuster bezig met vragen over God en geloof. Dat kan ook bijna niet anders in een door en door materialistisch levensklimaat. De massa-communicatiemiddelen, zoals radio, tv en krant, maken het ons onmogelijk om ons terug te trekken in ons eigen beschermde „geloofswereldje”, want je krijgt „de wereld” iedere dag „op je bord”, of je nu wilt of niet. En die confrontatie roept heel wat vragen op. Voor het eerst in de geschiedenis groeit er een generatie op voor wie het volstrekt onmogelijk is om zich terug te trekken op de eigen kring van gelovigen waar alleen Bijbelse normen gelden. De radio, de krant of de tv achterhalen je toch met hun ideeën, vragen, informatie, opinies. Ook als je je kinderen naar een reformatorische of vrijgemaakte school stuurt!

Vanuit l'Abri wordt getracht schriftgetrouwe antwoorden te formuleren op de vragen van onze tijd. Waarom zouden we dit soort vragen en de antwoorden erop (bewerkt in een eenvoudige taal) niet bundelen en er een „leerboek” van maken?

Beleving van het geloof

Ik vang nogal eens signalen op van de volgende strekking: het is allemaal zo afstandelijk, zo weinig betrokken, zo abstract, zo vormelijk in de kerk. De kerkmensen lijken zich ook veel drukker te maken om uiterlijke vormen dan om de inhoud van geloof en geloofsbeleving. Ook uit kranten en tijdschriften van de laatste jaren blijkt, dat veel jongeren dit soort signalen uitzenden. Dat is niet onbegrijpelijk! Wij christenen raken in de minderheid vandaag de dag. Als je gelovig bent kunt je bijna niet anders meer dan bewust-gelovig te zijn.

De tijd is voorbij dat grote groepen mensen „God veinzend hulde bieden”. We komen steeds meer apart te staan. Bewust geloven gaat echter niet samen met verkilde vormen. „Als je de woordverkondiging maar zuiver houdt, dan is alles wel in orde”, is niet waar. Dan is n.l. niet „alles” in orde. Jongeren zien dat haarscherp.

Daar komt iets bij: De positie die wij als Christenen innemen, gaat langzamerhand weer lijken op de positie van de gelovigen van de eerste eeuwen. Ook toen was er een enorme toerusting van de mensen nodig. Die toerusting ontvingen ze voor een groot deel in hun samenkomsten. Een opvallend kenmerk van die samenkomsten was, dat de mensen veel meer gelegenheid kregen om hun geloof te uiten en de gemeenschap te

beleven. Zoals liefde zich wil uiten, zo dringt ook geloof ons tot uitingen. Dat sterkt je in je geloof.

Nu het er vandaag weer op aan komt, denk ik dat vele jongeren die „echtheid” en directheid weer zoeken. Ze hebben dat nodig, net zoals de eerste christenen dat nodig hadden. Bovendien kun je in de kerk nog steeds vrijblijvend zitten. Intuïtief voelen veel jongeren aan dat je er niet bent, met minstens één keer per zondag je gezicht te laten zien.

Het probleem is echter dat ouderen vaak nog de normen van de massale kerk hanteren. Het zou goed zijn om eens wat meer naar jongeren te luisteren in plaats van ze af te poeieren met waarschuwingen voor „het hellend vlak”. Ze zijn op zoek naar echtheid en treffen dat niet of onvoldoende aan in de traditionele kerken.

„Helpt” de kerk (jonge) mensen voldoende die het volgen van de Here Jezus op een zeer persoonlijke manier opvatten? Het valt me in dit verband op dat veel jongeren het niet zoeken in „afval van het geloof”, maar in intensievere vormen van Christendom. Dat zou ons aan het denken moeten zetten.

Tenslotte

Samengevat: T.a.v. de jeugd van de kerk pleit ik voor een catechese en een prediking die ingaat op de vragen van onze tijd en die (jonge) mensen Bijbels toerust en enthousiast maakt voor het Koninkrijk van God en daarnaast voor meer „geestdrift” in de gemeente. Een combinatie van de goede elementen uit de reformatische en uit de evangelische hoek. Die twee stromingen hebben m.i. elkaar nodig.

Daarmee zijn we aan het slot gekomen van deze artikelen-serie over godsdienstonderwijs in een na-christelijke tijd. Ik besef dat in deze serie hier en daar een te somber beeld is geschets van de situatie. Velen zullen reageren met: „Is het zo erg op de prot. chr. scholen?” Ik zou daarop willen zeggen: „Nee, het valt gelukkig ook nog een heel stuk mee.” Er is veel „stil geloof” en er werken heel veel schriftgetrouwe docenten op de christelijke scholen. Bovendien zal wellicht de situatie in de randstad wel ernstiger zijn dan in de rest van het land. Toch heb ik dat beeld bewust zo somber getekend. Het proces van ontkerkelijking gaat namelijk nog steeds door.

Redactie ontving

J. P. Groeneveldt, Zeggenschap, 't Zit 'm in de zeggenschap, al 'n samenlevingsleven lang; 'n Groenboek, vóór leven, vóór vrijheid van levensovertuiging. 68 blz., zonder prijsopgave. J. P. Groeneveldt, Passiebloem 48, 3068 AK Rotterdam.

Joop Klein, Een lied voor de Bruidegom; liederenbundel, 79 blz., f 13,90.

Uitgegeven door Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Janneke van de Ploeg en Otto B. Wiersma, Ouderen en geloof, een onderzoek naar de geloofsbeleving en het subjectief welzijn bij ouderen uit de Gereformeerde Kerken. 50 blz., f 9,-; te bestellen door overmaking van f 9,- op giro 5533736 t.n.v. J. v. d. Ploeg te Groningen. (Bij 10 of meer exemplaren f 8,- per stuk.)

Wim van Veelen, Israël... verkenning en herkenning langs bijbelse paden. 160 blz., f 24,50; voor abonnees en mede-lezers van Opbouw f 15,- (inklusief porto) over te maken op postgiro 311505 t.n.v. W. van Veelen, Heerjansdam. Uitgegeven door Vanderstoep, Heineroord.

Gezondene, beeld van ds W. L. Kurpershoek als zendeling en van zijn werk in het Nqutu-gebied (Natal, Zuid-Afrika); uitgave van de zendingscommissie van de Nederlands Gereformeerde Kerk te 's-Gravenhage, druk: Buijten en Schipperheijn, Amsterdam. 64 blz., f 5,- (inklusief verzendkosten: f 7,50). Te bestellen bij NG-Kerk te 's-Gravenhage, p/a Ieplaan 97, 2565 LJ, tel. 070-635226.

Kerknieuws

Verhuizing

Ds L. W. G. Blokhuis te Schiedam verhuist op 29 oktober a.s. naar Kanaaldijk 58, 8191 NB Wapenveld, tel. 05206-78230.

Ned. Geref. Kerk van Zalk en Veecaten

Het scribaat van de Ned. Geref. Kerk te Zalk en Veecaten luidt: J. H. Gernaat, Zwolseweg 105, 8275 AC 's-Heerenbroek, telefoon 05205-263.

Ned. Geref. Kerk van Dalfsen

De N.G.K. van Dalfsen heeft ds J. D. Janse te 's-Gravenhage benoemen ter vervulling van de vacature, die is ontstaan tengevolge van het vertrek van ds W. Smouter. Van ds Janse is intussen bericht ontvangen dat hij heeft bedankt.

Zendingsavond

Voor de leden van de steunbiedende kerken in Noord-Holland is in de kerk te Wormer ('De wijngaard'. Dorpsstraat 134) een zendingsavond belegd op donderdag, 24 oktober a.s. Aanvang kwart voor acht.

Ds J. D. Janse zal, aan de hand van dia's, iets vertellen over de ervaringen van de deputatie, die in het voorjaar het zendingsveld in Nqutu (Zuid-Afrika) bezocht. Tevens volgt een kort verslag van de vergadering van de sinode-Midlandse, die hij bijwoonde, evenals van het jubileum dat met de fam. Kurpershoek is gevierd. Belangstellenden van harte welkom.

Drs J. B. M. Storms

De regio Dordrecht-Gorinchem in vergadering bijeen op 26 september j.l. deelt mede dat de regio-vergadering van 11 april 1985 drs J. B. M. Storms wonende te Rotterdam beroepbaar heeft gesteld voor het ambt van predikant in onze kerken. Door een kennelijk misverstand komt zijn naam niet voor in het informatieboekje van de kerken (uitgave 1985).

Behalve beroepen neemt br. Storms ook preekverzoeken gaarne in overweging.

Nog even zijn adres: J. B. M. Storms, Bergselaan 176a, Rotterdam, tel. 010-673629.

Regio Kampen

Uit het kort verslag van de vergadering van Nederlands Gereformeerde Kerken in de regio Kampen van 10 oktober 1985 citeren wij het volgende:

Met hartelijke instemming neemt de vergadering er kennis van dat a) de gemeente Almere Nederlands Gereformeerde kerkdiensten belegt te Zeewolde; b) dat en hoe de ambtsdragers van deze (samenwerkings-)gemeente in die diensten te Zeewolde functioneren. Voorts stelt de vergadering op verzoek van de kerk van Almere de volgende aanbeveling op: c) De regio Kampen heeft kennis genomen van de landelijke steunbrief voor kerkopbouw in Almere en Zeewolde. De regio ondersteunt van harte het verzoek om per lid/dooplid f 1,- in 1986 af te dragen en roept de kerken op de al jaren gebruikelijke hulp te blijven geven.

Broeder J. Kloosterman te Emmeloord vraagt en verkrijgt verlenging van het hem door de regio verleende „preekconsent” voor de tijd van ruim een jaar, dat wil zeggen tot en met het jaar 1986.

Centrale Diakonale Conferentie 1985 van de Ned. Geref. Kerken

Deze conferentie wordt D.V. gehouden op zaterdag 2 november 1985 in de Open Hof aan de Hoflaan 1 te Ede.

De voorzitter van het Centraal Diakonaal Comité, broeder C. Huizinga, opent om 10.00 uur de vergadering. Vanaf half tien is er gelegenheid om koffie te drinken. Het thema van de dag zal zijn:

Administratie

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementenprijs:

f 47,— per jaar of f 25,— per half jaar.
Voor studenten f 38,— per jaar.
(bij vooruitbetaling)

Administratie-adres:

Buitenland f 55,— per jaar of f 70,— per luchtpost.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Hoenderkopershoek 8,
3981 TE Bunnik.
Tel. 03405-61447.

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist.
Tel. 03404-22452.

„Hulp aan huis”. Hierover zullen spreken: C. Huizinga; W. J. Mogré, huisarts en bestuurslid van de Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk; ds W. J. van der Linde uit Ede.

Zoals gebruikelijk zal er ook deze dag door de Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk verslag van haar werkzaamheden worden gedaan.

De lunch wordt verzorgd. Belangstellenden zijn welkom.

Het comité heeft de laatste jaren geen bijdrage gevraagd ter dekking van de kosten, maar de financiële middelen zijn helaas bijna uitgeput; daarom verzoekt het comité om per deelnemende diaken f 10,— over te maken op postgiro 2827366 t.n.v. Penningm. van de Centrale Diakonale Conferentie van de Nederlands Gereformeerde Kerken te Arnhem.

Regio Dordrecht Gorinchem

Wij citeren uit het kort verslag van de vergadering van de kerken van de regio Dordrecht-Gorinchem, op 26 september j.l.

In de vergadering memoreerde de voorzitter, ds Horsman, het overlijden van br. De Boer, diaken van de kerk van Hardinxveld-Giessendam. De gedachten gaan uit naar de nabestaanden en naar de kerkeraad. Verder meldt de voorzitter dat ds Cornelisse, tot voor enige jaren predikant in onze regio, op 29 september zal worden bevestigd in de Christian Reformed Church te Jarvis, Ontario, Canada. Verder wenst de voorzitter een van de afgevaardigden van de kerk te Eek en Wiel, dr H. G. Geertsema geluk met zijn benoeming als hoogleraar in de wijsbegeerte te Groningen.

Tijdens deze vergadering wordt de aanvraag voor preekconsent behandeld, gedaan door br. Bruintjes te Leerdam, kandidaat in de theologie. Naar aanleiding van een preekvoorstel wordt met deze broeder van gedachten gewisseld. Verder worden er vragen gesteld naar aanleiding van gedeelten uit het O.T. en het N.T. en de geloofsleer. De vergadering heeft na het onderzoek weinig tijd nodig om te besluiten het gevraagde preekconsent te verlenen. De voorzitter wenst br. Bruintjes veel sterkte en zegen toe. Een volgend agendapunt betreft drs J. B. M. Storms. De gemeente van Dordrecht brengt onder de aandacht, dat deze broeder, die door de regio beroepbaar is gesteld, niet is opgenomen in het informatieboekje van de kerken. De regio besluit nogmaals de beroepbaarstelling van drs Storms bekend te maken, vanwege zijn ontbreken in het 'blauwe boekje'. Naar aanleiding van deze bespreking gaan er stemmen op om de redacties van onder ons gelezen bladen in overweging te geven wat breder en frekwenter te informeren over beroepbare kandidaten.

– De kerk van Leerdam meldt dat zij een pastoraal medewerker in dienst heeft genomen t.w. br. F. R. Bruintjes, die op deze vergadering preekconsent heeft gekregen.

– De kerk van Langerak deelt mede dat ds Louwerse op doktersadvies voorlopig uit de roulatie is. De kerkeraad van Langerak organiseert nu ook (middag)diensten te Schoonhoven. Dat blijkt in een behoefte te voorzien.

– De kerken van Gorinchem en Zwijndrecht maken melding van goede gesprekken met de Christelijke Gereformeerde Kerken ter plaatse.

Kom je ook werken of studeren in Amsterdam?

Het Ned. Geref. Jongeren Contact organiseert al sinds 1978 in de maanden september tot en met juni een contactavond voor Nederlands Gereformeerde Jongeren in Amsterdam e.o.

De grondgedachte achter deze bijeenkomsten is dat contact tussen leeftijdgenoten uit dezelfde kerk zinvol is, niet alléén voor je zelf maar óók voor de ander.

Op dinsdagavond 29 oktober a.s. ben je van harte welkom in gebouw „Het Kruispunt”, 2e van der Helststraat 1a te Amsterdam.

Wil je eerst meer informatie over het (jaar)programma en/of verzoeken om toezending van de uitnodigingen is het N.G.J.C. bereikbaar op het contactadres: Joke Vos-N'ewold, Stolkstraat 42-III, 1059 XX Amsterdam, tel. 020-153770.

Uit breder kring

God en onze ku'tuur: Christenen in de woestijn?

Kultuur en woestijn

Voor velen staat onze ku'tuur in het teken van de woestijn. Dat kan aanleiding zijn tot onverschilligheid

en doemdenken. De ku'tuur „doet” ons iets. Ze richt iets aan in de ziel. Kan een gelovige volhouden, dat God iets met een dergelijke ku'tuur te maken heeft? Dat kan zeker wel, als men ziet dat het woord „woestijn” in de bijbel aanduiding is van een diepe dubbelzinnigheid. Aldus Prof. dr J. van der Hoeven op het afgelopen zaterdag gehouden kongres van de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte over *God en onze ku'tuur*.

Woestijn

Van der Hoeven, hoogleraar wijsbegeerte aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, was de eerste spreker op dit drukbezochte kongres. In zijn betoog stond hij uitvoerig stil bij de verhouding tussen ku'tuur en woestijn. De woestijn is in de bijbel steeds aanwezig, van Genesis tot Openbaringen. Men kan niet over ku'tuur spreken zonder de woestijn erbij te betrekken. Van der Hoeven wees erop dat voor het volk Israël de woestijn onder andere tussengebied was tussen het „angsthuis” Egypte met zijn geweldige ku'tuur en het beloofde land Kanaän waar het volk een andere ku'tuurweg zou moeten gaan. Het leven in de woestijn werd gekenmerkt door eenvoud. Maar die eenvoud hield geen ku'tuurloosheid in of kulturele slordigheid. In de boeken van Mozes wordt veel verteld over de voorbereiding voor het maken van de tent der samenkomst. Toch bleef de woestijn woestijn. Het volk werd beproefd. In die beproefing was echter ook oefening, voorbereiding.

Kultuur

Ku'tuur, aldus Van der Hoeven, is geen extra, geen voorrecht van een elite. Ku'tuur, in de zin van vormend bezig zijn, hoort bij de mens. God roept ons daartoe, alleen al doordat Hij ons geschapen heeft. Deze roep komt tot ieder mens in elke situatie. Dat gaat verder dan de roeping van één mens, één volk of zelfs één tijdperk. Het maakt overdracht van ku'tuurresultaten en ontmoeting tussen mensen noodzakelijk.

Ku'tuur als antwoord op een oproep is in strijd met menselijke zelfgenoegzaamheid, zei Van der Hoeven. Zelfgenoegzaamheid uit zich in het streven naar macht, beheersing of in het jagen naar genot, zelfbehagen en oorschik. Daartegenover plaatste Van der Hoeven novies als zorgzaamheid, zorgvuldigheid, stilering en ingetogenheid.

Kleding is bijvoorbeeld ook in de woestijn geen luxe oorschik, maar: bekleed-zijn met waardigheid, zorg hebben voor het eigen bestaan. Ik ben de mens die ik mag zijn ook door mijn kleding.

Techniek

Behalve Van der Hoeven traden ook Dr F. de Graaff, A. J. van Heusden en Prof. dr ir. E. Schuurman als sprekers op. Een boeiend aspect van het kongres was dat men twee bekende kritici van de moderne techniek in aktie kon zien. Zowel De Graaff als Schuurman hebben in hun geschriften

felle kritiek naar voren gebracht op de ontwikkeling van de techniek in de gesekulariseerde Westerse maatschappij.

In hun kritiek gaan zij echter een verschillende weg en beiden hebben in protestants-christelijk Nederland hun aanhangers. Schuurman richtte zijn kritiek op de overspannen verwachtingen van de techniek. Deze komt tot uitdrukking in het zogenaamde technicistische denken. Dit technicistische denken heeft tot een ongeremde, nauwelijks genormeerde ontwikkeling van menselijke macht geleid en tegelijk tot een toenemend besef van onmacht.

De Graaff ging in zijn kritiek nog verder. Hij verzette zich tegen de wetenschap en de techniek zelf. Deze bestuderen de verschijnselen los van God en proberen de werkelijkheid los van Hem te beheersen. De ontgoddelijking die de wetenschap noodzakelijk aankleeft leidt tot ontmenselijking. De ontmenselijking leidt tot vernietiging. Om dit te keren is een nieuwe of vernieuwde relatie met God nodig.

De kritiek van De Graaff was van zodanige aard, dat hij nauwelijks een zinvol perspectief voor wetenschap en tchniek kon aangeven. Voor hem zijn het duivelse machten, die je helaas niet zomaar kunt afschaffen. Schuurman zag wel 'n zinvol perspectief. Hij wil met wetenschap en techniek in een andere richting gaan. In een gesekulariseerde samenleving lijkt dat echter nauwelijks mogelijk. De gedachte

dat christelijke ku'tuurvorming nog steeds mogelijk is, moet wel genuanceerd worden volgens Schuurman. Dit is alleen mogelijk als een geestelijke ommekeer in de samenleving een fundamentele koerswijziging bewerkt.

Dr P. Blokhuis

God schonk ons een dochter

Annemarie

Joop Kaldeway
Anneke Kaldeway-Jansen

8 oktober 1985

Lange Akker 169
4191 JD Geldermalsen

DRUKWERK

Keuze uit meer dan

1000

Bij geboorte en huwelijk ontvangt u een felicitatiepakket.
**geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten**

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

stichting youth for christ nederland

Youth for Christ-Nederland is een jongeren evangelisatiebeweging met een interkerkelijk karakter. Vanuit het landelijk centrum te Driebergen, de "Lindenhorst", wordt het Youth for Christ-werk in ± 100 plaatsen in Nederland ondersteund en gestimuleerd. Daarnaast worden op landelijk niveau diverse activiteiten georganiseerd, zoals b.v. het Flevofestival en de Aktieve Vakanties.

Binnen de staf op de Lindenhorst ontstaat binnenkort een vakature voor de functie van

STAFMEDEWERKER AUTOMATISERING M/V

De afdeling automatisering staat geheel ten dienste van de afdelingen fondswerving, administratie, Aktieve Vakanties, maandblad Aktie en Publiciteit. Momenteel wordt gewerkt met een DEC PDP 11/34 minicomputer en een aantal Apple Macintosh microcomputers. Op de afdeling zijn twee diaconale medewerkers werkzaam.

Tot de taken van de medewerker behoren:

- systeembeheer en kwaliteitsbewaking data-base bestanden
- uitbouw van de kantoorautomatisering
- uitvoerende activiteiten t.b.v. de genoemde afdelingen (waaronder betalingsverwerking en levering van adresgegevens voor de verzending van periodieken).
- aanpassen en ontwikkelen van programmatuur n.a.v. wensen van gebruikers
- begeleiden van de medewerkers op de afdeling

Van de medewerker wordt verwacht:

- een positief christelijke levensovertuiging
- van harte ondersteuning van de doelstelling van de stichting
- opleiding op MBO-niveau aangevuld met specifieke automatiseringskennis (b.v. enkele AMBI-modules)
- 1 à 2 jaar ervaring in automatisering
- zelfstandig kunnen werken
- analytisch vermogen
- goede uitdrucksvaardigheid
- leeftijd ± 22 jaar

Aanvullende informatie over deze vacature kunt u inwinnen bij dr. T. Spies, hoofd administratie tel.: (03438) 15744. Uw schriftelijke sollicitatie kunt u richten aan dr. A.J. van Heusden, adj. directeur, Hoofdstraat 260, 3972 LL Driebergen.